

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dn. 28.08.2008r.

RKT-61-57/08/SB

DECYZJA Nr RKT-33/2008

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939),
- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko I. K.-S. prowadzącej działalność jako Prywatne Przedszkole im. Kubusia Puchatka w Sosnowcu w którego toku zostało uprawdopodobnione, że przedsiębiorca stosuje praktyki, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 wymienionej na wstępie ustawy, polegające na wykorzystywaniu w zawieranych z konsumentami *umowach w sprawie korzystania z przedszkola* postanowień, które mogą być uznane za wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z zm.):

1. *„Wysokość czesnego może ulec zmianie w związku ze wzrostem opłat / koszty utrzymania przedszkola oraz koszty wyżywienia/. O zmianie skali podwyżki Rodzice informowani będą poprzez ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w przedszkolu na 1 miesiąc przed zamierzoną podwyżką.”*

2. *„(...) Dyrektor przedszkola może rozwiązać umowę bez zachowania okresu wypowiedzenia, jeżeli Rodzice / prawni opiekunowie / zalegają z opłatami należnymi za jeden miesiąc.”*

- po przyjęciu przez I. K.-S. prowadzącą działalność jako Prywatne Przedszkole im. Kubusia Puchatka w Sosnowcu zobowiązania do stosowania od 01.09.2008r. zmienionych wzorców umów oraz do zawarcia nowych umów z dotychczasowymi klientami kontynuującymi pobyt dziecka w przedszkolu, poprzez dokonanie następującej zmiany treści zakwestionowanych postanowień:

1) *„O zmianie skali podwyżki Rodzice informowani będą pisemnie z prawem do miesięcznego wypowiedzenia umowy oraz poprzez ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w przedszkolu na 1 miesiąc przed zamierzoną podwyżką.”*

2) *„Rodzice / prawni opiekunowie / dzieci mogą rozwiązać umowę z zachowaniem miesięcznego okresu wypowiedzenia złożonego na koniec miesiąca. Dyrektor przedszkola może rozwiązać umowę (powiadamiając wcześniej pisemnie i zaznaczając 7 dniowy termin uregulowania zaległości), jeżeli Rodzice / prawni opiekunowie / zalegają z opłatami należnymi za jeden miesiąc.”*

- **nakłada się** na I. K.-S. prowadzącą działalność jako Prywatne Przedszkole im. Kubusia Puchatka w Sosnowcu **obowiązek wykonania tego zobowiązania w terminie do dnia 30 września 2008r.**

II. na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nakłada się na I. K.-S. prowadzącą działalność jako Prywatne Przedszkole im. Kubusia Puchatka w Sosnowcu

obowiązek złożenia do dnia 30 października 2008r. sprawozdania o zrealizowaniu przyjętego zobowiązania, przy czym sprawozdanie powinno zawierać:

- informację o zawarciu nowych umów z wszystkimi konsumentami, których dzieci kontynuują naukę w przedszkolu,
- potwierdzenie zawarcia nowych umów z konsumentami, których dzieci kontynuują naukę w przedszkolu wraz z kopiami przykładowych 3 podpisanych nowych umów,
- kopie umów zawartych z konsumentami w pierwszym tygodniu stosowania nowych wzorców umownych licząc od 1 września 2008r.

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej organem antymonopolowym) z urzędu przeprowadzone zostało postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością I. K.-S. prowadzącej działalność jako Prywatne Przedszkole im. Kubusia Puchatka w Sosnowcu (zwanej dalej przedsiębiorcą) występuje naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (zwanej też dalej ustawą antymonopolową).

W dniu 17.04.2007r. postanowieniem nr 1 (Karty nr 2-3) na podstawie ustaleń dokonanych w ww. postępowaniu organ antymonopolowy wszczął z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez przedsiębiorcę bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej, polegających na wykorzystywaniu w zawieranych z konsumentami umowach postanowień, które mogą być uznane za wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z zm.):

1. § 4 Umowy w sprawie korzystania z przedszkola *„Wysokość czesnego może ulec zmianie w związku ze wzrostem opłat / koszty utrzymania przedszkola oraz koszty wyżywienia/. O zmianie skali podwyżki Rodzice informowani będą poprzez ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w przedszkolu na 1 miesiąc przed zamierzoną podwyżką.”*

2. § 5 Umowy w sprawie korzystania z przedszkola *„(...) Dyrektor przedszkola może rozwiązać umowę bez zachowania okresu wypowiedzenia, jeżeli Rodzice / prawni opiekunowie / zalegają z opłatami należnymi za jeden miesiąc.”*

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie powyższych praktyk, przedsiębiorca wyjaśnił co następuje. W związku z wprowadzonymi zmianami w treści umowy zawieranej pomiędzy rodzicami, a Prywatnym Przedszkolem, które będą obowiązywać od dnia 1.09.2008r., przedsiębiorca złożył deklarację zawarcia nowych umów z klientami kontynuującymi pobyt dziecka w przedszkolu. Zostało również zadeklarowane, przesłanie zmienionych umów (Karta nr 4).

Organ antymonopolowy ustalił, co następuje:

W trakcie postępowania, organ antymonopolowy ustalił, że przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej polegającą m.in. na prowadzeniu przedszkola niepublicznego (Karty nr 13).

Umowy w sprawie korzystania z przedszkola zawierają postanowienia o treści:

1. *„Wysokość czesnego może ulec zmianie w związku ze wzrostem opłat / koszty utrzymania przedszkola oraz koszty wyżywienia/. O zmianie skali podwyżki Rodzice informowani będą poprzez ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w przedszkolu na 1 miesiąc przed zamierzoną podwyżką.”*

2. „(...) Dyrektor przedszkola może rozwiązać umowę bez zachowania okresu wypowiedzenia, jeżeli Rodzice / prawni opiekunowie / zalegają z opłatami należnymi za jeden miesiąc.” (Karta nr 15).

W trakcie postępowania przedsiębiorca poinformował o planowanej zmianie treści umów od 1.09.2008r. Zakwestionowane postanowienia przyjmą treść:

1) „O zmianie skali podwyżki Rodzice informowani będą pisemnie z prawem do miesięcznego wypowiedzenia umowy oraz poprzez ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w przedszkolu na 1 miesiąc przed zamierzoną podwyżką.”

2) „Rodzice / prawni opiekunowie / dzieci mogą rozwiązać umowę z zachowaniem miesięcznego okresu wypowiedzenia złożonego na koniec miesiąca. Dyrektor przedszkola może rozwiązać umowę (powiadamiając wcześniej pisemnie i zaznaczając 7 dniowy termin uregulowania zaległości), jeżeli Rodzice / prawni opiekunowie / zalegają z opłatami należnymi za jeden miesiąc.” (Karta nr 6).

W toku niniejszego postępowania organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy antymonopolowej, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania - że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy antymonopolowej zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ustawa antymonopolowa w art. 24 ust. 2 i 3 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. /Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwajgi, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 - 118/

Wobec powyższego, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- bezprawne działanie przedsiębiorcy,
- działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Przedsiębiorcy został postawiony zarzut stosowania postanowień wzorców umownych, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 K.p.c. Wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ K.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ K.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez organ antymonopolowy, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze, jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

I.1 W zakresie punktu I.1 sentencji decyzji oceniana praktyka dotyczy stosowania w umowach w sprawie korzystania z przedszkola postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c.:

§ 4 *„Wysokość czesnego może ulec zmianie w związku ze wzrostem opłat / koszty utrzymania przedszkola oraz koszty wyżywienia/. O zmianie skali podwyżki Rodzice informowani będą poprzez ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w przedszkolu na 1 miesiąc przed zamierzoną podwyżką.”*

Kwestionowane postanowienie w pkt I.1 sentencji oraz postanowienia poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, mają tożsamy charakter, a skutek ich stosowania jest identyczny.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 10.04.2003r. sygn. akt XVII Amc 17/01 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 14.08.2003r. pod numerem 59, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Hotelarstwa i Gastronomii w Poznaniu.

„Czesne w następnych latach studiów może ulec zmianie w związku z uzasadnionym wzrostem kosztów ponoszonych przez uczelnię i zostanie ustalone przez rektora zarządzeniem wiążącym strony umowy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego”.

Postanowienia o treści jak zakwestionowane, zostały uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 5.10.2005r. sygn. akt XVII Amc 20/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 3.04.2006r. pod numerami 642 i 643, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi.

„Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego”,

„Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia”.

W ww. wyroku Sąd stwierdził co następuje. „Pierwszy z zakwestionowanych postanowień wzorca umowy nie gwarantuje studentowi rzetelnej informacji o zmianie treści umowy zawartej z pozwaną w zakresie ewentualnej zmiany wysokości opłat, które winien on ponieść. Umowa łącząca studenta i pozwaną ma charakter umowy ciągłej i podlega ona rygorom umów konsumenckich określonych w art. 384 i 384¹ k.c. (...) Nie dotyczy to tylko umów powszechnie

zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego. Powyższe dotyczy również zmiany wzorca umowy w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym, jeżeli druga strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie.

Zapis powyższy jest niezgodny z w/w przepisami, a przyjęty w nim sposób powiadamiania studenta o wysokości opłat poprzez wydanie zarządzenia Rektora nie stanowi gwarancji, iż ta informacja z pewnością do niego dotrze, co rodzic może ujemne skutki w postaci powstania u konsumenta zadłużenia w opłatach z powodu braku wiedzy o ich podwyżce. Z tych powodów zakwestionowane postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki studenta (konsumenta) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami a zarazem rażąco narusza jego interes.

Odnosnie drugiego z zakwestionowanych postanowień wzorca umowy, to stanowi on niedozwoloną klauzulę umowną określoną w art. 385³ pkt 20 k.c. O ile pozwana szkoła ma pełne prawo do podwyższenia wysokości czesnego w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia, o tyle studentowi (konsumentowi) powinno być gwarantowane prawo do odstąpienia od zawartej umowy, gdy nie jest on w stanie ponieść kosztów podwyżki. Wzorzec, którym posługuje się pozwana takiego uprawnienia dla studenta nie przewiduje. Nie można uznać za słuszny argument pozwanej, że problem ten rozwiązuje prawo studenta do rozwiązania umowy w każdym czasie zgodnie z § 9 wzorca umowy. W takim przypadku student do momentu rozwiązania umowy zmuszony byłby do ponoszenia opłaty w podwyższonej wysokości.”

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 21.04.2006r. sygn. akt XVII Amc 49/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 20.06.2006r. pod numerem 756, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Edukacji Zdrowotnej.

„Uczelnia zastrzega sobie prawo zmiany warunków niniejszej umowy, które nastąpi poprzez zarządzenie Kanclerza Wyższej Szkole Edukacji Zdrowotnej w Łodzi, nie wymaga to wypowiedzenia warunków niniejszej umowy. Zarządzenia podane zostanie do wiadomości studentów przez ogłoszenie na tablicy informacyjnej oraz w dziekanacie”.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 25.07.2005r. sygn. akt XVII Amc 46/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 7.10.2005r. pod numerem 547, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Marketingu i Biznesu w Łodzi.

„Zmiana wysokości czesnego w ciągu roku akademickiego, może nastąpić jedynie proporcjonalnie do oficjalnego wskaźnika wzrostu kosztów utrzymania”.

W ww. wyroku Sąd stwierdził co następuje. „W świetle przepisu art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentami nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy. (...) W ocenie Sądu kwestionowana klauzula jest sprzeczna z art. 385³ pkt 20 k.c., który stanowi, iż niedozwolonym postanowieniem umownym jest zapis uprawniający kontrahenta konsumenta do podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy. Istotnie klauzula ta pozwala na zmianę czesnego bez możliwości negocjacji czy też odstąpienia od umowy przez konsumenta.”

Biorąc pod uwagę powyższe, prawo do zmiany wysokości opłat bez prawa rodziców korzystających z usług przedszkola do wypowiedzenia umowy, należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające ich interesy, a więc za niedozwolone postanowienie umowne w myśl art. 385¹ § 1 k.c. Dodatkowo w opinii organu antymonopolowego w/w postanowienie jest sprzeczne również z art. 385³ pkt 20 k.c. zgodnie z którym za niedozwolone postanowienie umowne, uważa się w szczególności to, które uprawnia kontrahenta konsumenta do podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy.

I.2 W zakresie punktu I.2 sentencji decyzji oceniana praktyka dotyczy stosowania postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c.:

§ 5 Umowy w sprawie korzystania z przedszkola „(...) *Dyrektor przedszkola może rozwiązać umowę bez zachowania okresu wypowiedzenia, jeżeli Rodzice / prawni opiekunowie / zalegają z opłatami należnymi za jeden miesiąc.*”

Kwestionowane postanowienie w pkt I.2 sentencji oraz postanowienia poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, mają tożsamy charakter, a skutek ich stosowania jest identyczny.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 27.02.2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 29.05.2006r. pod numerem 726, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Ekonomii i Informatyki w Krakowie.

„Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów”

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 27.03.2006r. sygn. akt XVII Amc 40/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 20.06.2006r. pod numerem 754, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Katarzynie Rojkowskiej - „Leader School” w Radomiu.

„Nieopłacenie zajęć w przedstawionych wyżej terminach powoduje skreślenie z listy uczestników bez zwrotu wpłaconej wcześniej kwoty”.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 21.11.2006r. sygn. akt XVII Amc 138/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 20.02.2007r. pod numerem 1028, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko IP Sp. z o.o. Internet Polska w Krakowie.

„Opóźnienie uiszczenia należnej wg umowy zapłaty powyżej trzech miesięcy, może powodować rozwiązanie umowy w trybie natychmiastowym z tym, że Użytkownik ma obowiązek niezwłocznego uiszczenia należnej Operatorowi zapłaty liczonej od dnia jej wymagalności. Reaktywacja usługi związana jest z ponownym pobraniem opłaty instalacyjnej”.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 31.10.2007r. sygn. akt XVII Amc 90/07 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 3.03.2008r. pod numerem 1350, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Towarzystwo Budownictwa Społecznego TBS-Budostal-3 Sp. z o.o.

„Towarzystwo może również odstąpić od niniejszej umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku, gdy Partycypant opóźni się powyżej 14 dni z wpłatą: a) którejkolwiek z rat określonych w par. 2 pkt. 3; b) dopłaty wynikającej z par. 2 pkt. 4; c) odsetek określonych w par. 2 pkt. 7”

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 24.08.2006r. sygn. akt XVII Amc 115/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 27.11.2006r. pod numerem 956, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego w Warszawie.

„Bezskuteczny upływ terminu uiszczenia raty czesnego uznaje się za wyrażenie woli rezygnacji ze studiów, jeżeli zaległa rata nie została uiszczona w ciągu czternastu dni od dnia upływu terminu uiszczenia. Rezygnacja wywołuje skutek piętnastego dnia po upływie terminu uiszczenia raty”.

W ww. wyroku Sąd uznał co następuje. „Postanowienia zakładające, iż brak raty opłaty za studia jest równoznaczne z rezygnacją ze studiów uznać należy za sprzeczne z art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 385³ pkt 9 k.c. jako nadmiernie rygorystyczne i uprawniające pozwaną do zastosowania wobec konsumenta wprost tak dotkliwej sankcji za nieuiszczenie opłaty w terminie jaką jest skreślenie z listy studentów, niepoprzedzone wezwaniem do zapłaty. Założenie, iż brak opłaty uznaje się za wyrażenie woli rezygnacji ze studiów oznacza przyznanie szkole uprawnienia do dokonywania wiążącej interpretacji umowy, poprzez przyjęcie, iż każde zaniechanie studenta w dokonaniu opłaty jest równoznaczne z wolą rezygnacji ze studiów.”

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 18.05.2006r. sygn. akt XVII Amc 64/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 5.07.2007r. pod numerem 1198, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Poliglota Sp. z o. o. z /s w Warszawie.

„Słuchacz zobowiązany jest do opłacenia kursu w wyznaczonych przez Organizatora terminach. Nieopłacenie raty w wyznaczonym terminie powoduje skreślenie z listy uczestników kursu, utratę prawa do rabatu za kontynuację w przyszłości oraz naliczenie kary umownej w wysokości 0,5 % należnej kwoty za każdy dzień zwłoki”.

„W ocenie Sądu pierwsze kwestionowane postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy. Nakłada ono na konsumenta, który nieopłacił w terminie kolejnej raty należności za kurs niewspółmierne do stopnia jego zawinienia sankcje w postaci skreślenia z listy uczestników kursu i jednocześnie obowiązek zapłaty kary umownej w wysokości 0,5% naliczonej kwoty za każdy dzień zwłoki. (...) Nałożenie jednak na słuchacza obowiązku zapłaty należnej kwoty powiększonej z każdym dniem o karę w wysokości 182,5% w skali roku z jednoczesnym skreśleniem z listy uczestników i utratą prawa do rabatów stawia konsumenta w szczególnie niekorzystnej sytuacji. (...) Wpłaty dokonywane są „z góry” przed rozpoczęciem kolejnych zajęć. Z wzorca nie wynika, że jest inaczej. Oznacza to, że konsument, który niedokonał opłaty w terminie nie tylko jest skreślony z listy uczestników bez uprzedniego wezwania, ale musi zapłacić za zajęcia, w których utracił już prawo uczestnictwa przy czym opłata jest powiększona o karę umowną zastrzeżoną w analizowanym postanowieniu. Takie ukształtowanie pozycji konsumenta należy uznać za szczególnie rażące naruszenie dobrych obyczajów. Podkreślenia wymaga, że pozwany niewłaściwie zinterpretował przepis art. 476 k.c. i wynikający z niego obowiązek przeprowadzenia dowodu, który w przypadku nie spełnienia świadczenia w terminie obciąża konsumenta a nie pozwanego. Do chwili, gdy konsument nie wykaże, że nie ponosi odpowiedzialności za uchybienie terminu pozwany może uważać, że pozostawał on w zwłoce i musi jedynie wykazać, iż zapłaty nie dokonano w terminie.”

Przedsiębiorca przewiduje sytuacje, w której umowa zostaje rozwiązana ze skutkiem natychmiastowym bez obowiązku wcześniejszego powiadomienia konsumenta. Mając na uwadze, że umowa o świadczenie usług przez przedszkole jest kontraktem wzajemnym, dokonanie ww. czynności bez uprzedniego wezwania konsumenta do spełnienia świadczenia jest sprzeczne z art. 491 k.c., który stanowi, że jeżeli jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania z zagrożeniem, że w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy. Przedmiotowe twierdzenie zostało potwierdzone wielokrotnie przez Sąd w powyżej przytoczonych orzeczeniach. Sąd stwierdził, iż skreślenie z listy korzystających z usług, niepoprzedzone wezwaniem do zapłaty należy uznać za nadmiernie rygorystyczne i uprawniające przedsiębiorcę do zastosowania wobec konsumenta zbyt dotkliwej sankcji za nieuiszczenie opłaty w terminie, a tym samym za sprzeczne z art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 385³ pkt 9 k.c.

Przedmiotowe praktyki dotyczą konsekwencji, jakie wynikają dla konsumenta z uniemożliwienia mu wypowiedzenia umowy w sytuacji podwyższenia pobieranych opłat, a także z tytułu niewywiązania się przez konsumenta z zobowiązań terminowego wnoszenia opłat z tytułu korzystania z usług sprawowania opieki. W pierwszym ocenianym przypadku konsument jest zobowiązany do zapłaty wyższego czesnego, natomiast drugie postanowienie uprawnia przedsiębiorcę do wypowiedzenia umowy, gdy konsument zalega z płatnością przez jeden pełny miesiąc, bez wcześniejszego wezwania do zapłaty. Ponieważ zakwestionowane postanowienia są ważne zarówno dla osób, które aktualnie realizują umowy, jak i dla osób, które będą korzystały z usług przedszkola, dlatego też zakwestionowane praktyki naruszają interesy konsumentów, którzy zawarli umowy, a także przyszłych potencjalnych klientów. Umowy mogą zawrzeć wszystkie osoby nią zainteresowane. Tym samym oferta korzystania z usług przedszkola niepublicznego skierowana jest do nieograniczonej grupy konsumentów.

W trakcie postępowania przedsiębiorca zadeklarował zamiar dokonania zmiany treści umów w następujący sposób (Karty nr 6).

§ 4 Nowej umowy w sprawie korzystania z przedszkola przyjmie treść *„O zmianie skali podwyżki Rodzice informowani będą pisemnie z prawem do miesięcznego wypowiedzenia umowy oraz poprzez ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w przedszkolu na 1 miesiąc przed zamierzoną podwyżką.”*

§ 5 Nowej umowy w sprawie korzystania z przedszkola przyjmie treść *„Rodzice / prawni opiekunowie / dzieci mogą rozwiązać umowę z zachowaniem miesięcznego okresu wypowiedzenia złożonego na koniec miesiąca. Dyrektor przedszkola może rozwiązać umowę (powiadamiając wcześniej pisemnie i zaznaczając 7 dniowy termin uregulowania zaległości), jeżeli Rodzice / prawni opiekunowie / zalegają z opłatami należnymi za jeden miesiąc.”*

W sprawie nowej treści § 4 oraz § 5 umowy, organ antymonopolowy uznał, iż dokonana zmiana biorąc pod uwagę charakter świadczonych usług zapewnia konsumentom otrzymanie informacji, które pozwolą im na dokonanie oceny okoliczności ewentualnych zmian wysokości pobieranych przez przedsiębiorcę opłat i wypowiedzenia umowy, bez konieczności zapłaty wyższego czesnego. Natomiast drugie z zaproponowanych postanowień gwarantuje konsumentom otrzymanie wezwania do zapłaty zaległych płatności przed wypowiedzeniem umowy przez przedsiębiorcę. Tym samym, prawa konsumentów są chronione w przedmiotowym zakresie.

Dokonanie powyższych zmian w treściach umów zostało potwierdzone przez oświadczenie przedsiębiorcy, który zadeklarował, iż zmiany treści umów będą obowiązywać od dnia 1.09.2008r. oraz, iż zostaną zawarte nowe umowy z klientami kontynuującymi korzystanie z usług. Przedsiębiorca zobowiązał się do przesłania zmienionych umów (Karta nr 4).

W związku z tym, że przedsiębiorca przejawia inicjatywę mającą na celu eliminację działań powodujących naruszenie prawa, istnieje możliwość skorzystania z instrumentu przewidzianego w art. 28 ust. 1 ustawy antymonopolowej, który stanowi, że jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania - że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Z uwagi na to, że w toku niniejszego postępowania uprawdopodobniono, iż doszło do naruszenia art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ze względu na fakt, że przedsiębiorca przedstawił nowy wzorzec umowy, którego zapisy są prawidłowe i zapewniają ochronę konsumentom w zakresie objętym postępowaniem, istnieje możliwość skorzystania z uprawnienia wynikającego z art. 28 ustawy antymonopolowej. Celowa i uzasadniona jest

akceptacja propozycji przedsiębiorcy, z której wynika zamiar wprowadzenia w życie zmienionego wzorca z dnia 1.09.2008r. Przyjęte przez przedsiębiorcę regulacje precyzują sposób informowania o planowanych zmianach wysokości czesnego oraz gwarantują prawo do wypowiedzenia umowy z przedmiotowego powodu, a także gwarantują konsumentowi otrzymanie wezwania do zapłaty przed wypowiedzeniem umowy w sytuacji, gdy zalega z dokonaniem płatności, co zabezpiecza interesy konsumentów.

Dodatkowo na podstawie art. 28 ust. 2 i 3 ustawy antymonopolowej określony został ostateczny termin wykonania decyzji do dnia 30.09.2008r. Nałożony został obowiązek złożenia do dnia 30 października 2008r. sprawozdania o zrealizowaniu przyjętego zobowiązania, przy czym sprawozdanie powinno zawierać:

- informację o zawarciu nowych umów z wszystkimi konsumentami, których dzieci kontynuują naukę w przedszkolu,
- potwierdzenie wydania ww. dokumentów konsumentom, których dzieci kontynuują naukę w przedszkolu wraz z kopiami przykładowych 3 podpisanych nowych umów,
- kopie umów zawartych z konsumentami w pierwszym tygodniu stosowania nowych wzorców umownych licząc od 1 września 2008r.

Organowi antymonopolowemu należy przedstawić informacje o wykonaniu zobowiązania określonego w pkt I sentencji decyzji do dnia 30.10.2008r.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt I i II sentencji decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kpc – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach
Maciej Fragsztajn